

ASPECTE EPISTEMOLOGICE ÎN EVOLUȚIA SCRISULUI ISTORIC

PROFESOR MIHAELA IONIȚĂ-
NICULESCU,
Colegiul Comercial « Virgil Madgearu »
Tg-Jiu

REZUMAT

Istoria istoriei de la Jules Michelet, Leopold von Ranke până la Fernand Braudel și Jean Francois Soulet, i-a grupat pe istorici în școli, tendințe, curente, practicând o taxonomie adesea contestată, care nu este însă lipsită de teme. Motive de natură epistemologică obligă istoriografia la deschidere și globalitate.

Anii '80 au marcat o schimbare importantă în scrierea istoriei, demersurile istoriografice vizând mentalitățile și viața cotidiană, trecerea de la o macroistorie inspirată de științele sociale la o microistorie narativă, stimulată de antropologia culturală. În prezent, istoria istoriei nu se mai poate dispensa de sociologie, antropologie, științele politice, psihologia și istoria religiei.

Terenul pe care se duce azi confruntarea cea mai spectaculoasă de idei e teoria istoriei, epistemologia, într-un climat ce presupune o multitudine stilistică și un pluralism al modelelor de interpretare.

Cuvinte cheie: scrisul istoric, macroistorie, microistorie, antropologie culturală, epistemologia.

1. Teoria istoriei și interogarea scrisului istoric

Istoria ca realitate trăită este în prezent, mai mult decât în secolele anterioare, supusă unei schimbări rapide și spectaculoase. În condițiile în care prezentul produce trecutul, discursul istoric acompaniază de aproape istoria, ca realități consubstanțiale. Motive epistemologice obligă istoriografia la deschidere și globalitate.

EPISTEMOLOGY ASPECTS IN HISTORIC WRITING EVOLUTUING

MIHAELA IONIȚĂ-NICULESCU,
« Virgil Madgearu » Commercial College
Tg-Jiu

ABSTRACT

History's history from Jules Michelet, Leopold von Ranke to Fernand Braudel and Jean Francois Soulet, grouped the historians in schools, trends, currents, practising a taxonomy often challenged, but not without basis. Reasons such epistemological historiography requires opening and globalization. The 80's marked an important change in the writing of history, historiography approaches targeting mentalities and everyday life, switching from a macro history inspired by social sciences in a narrative macro history, stimulated by cultural anthropology. At present, the history's history cannot be dispensed by sociology, anthropology, political science, psychology and history of religion. The land on which today leads its most spectacular confrontation of ideas is the theory of history, epistemology, within an environment that assumes a lot and a stylistic pluralism of interpretation models

Key words: historic writing, macro-history, micro-history, cultural anthropology, epistemology.

1. History's theory and historic writing interrogation

History as lived reality is nowadays, more than the past centuries, the subject of a rapidly and spectacular change. Given that this produces the past, the historic discourse accompanies history, as co-substantial realities. Epistemological grounds oblige historiography to opening and globalisation.

Under the influence of various

Sub influența diferitelor teorii științifice și a curentelor filosofice, ca și a multiplelor schimbări din societate, teoria istoriei își propune mai mult ca oricând reconsiderarea istoriei ca formă de cunoaștere și a statutului de istoric, reevaluarea metodelor de cercetare, a discursului istoric, relativitatea cunoașterii "a ceea ce s-a întâmplat cândva", noțiunea de fapt istoric și nu în ultimul rând concepte și teorii, periodizări, relațiile dintre istorie și științele sociale.

Cuvântul *istorie* este susceptibil de ambiguitate pentru publicul larg, fiind el însuși în centrul interogației. Pentru istoricul Neagu Djuvara, dintre multiplele definiții atribuite istoriei, cea mai relevantă aparține lui Henri Marrou "cunoștința și povestirea trecutului uman" [5, p.12.] pentru Cornelius Castoriadis, istoria este „o înregistrare, o cercetare și o reflexiune critică asupra trecutului”. Pe de o parte, istoria reprezintă trăirea efectivă a unui grup uman într-un anumit spațiu și un anumit timp, pe de altă parte descrierea comparativ infimizezabilă pe care o face un observator al acelei trăiri [5, p.12].

În cultura germană, fără să se înregistreze succesul anticipat, s-a dorit asocierea termenului german *Geschichte* trecutului real, istoriei trăite, în timp ce *histoire*, neologism francez preluat prin filiera latină din limba greacă, urma să desemneze istoria scrisă sau istoriografia. Francezii au încercat să înlăture posibilele confuzii între istoria reală și reflectarea ei științifică prin scrierea cu majusculă (*Histoire*) a istoriei trăite și cu literă mică a istoriei scrise (*histoire*). De altfel, expresia Istoria istoriei specifică istoriografiei franceze va fi folosită în această scurtă expunere cu același înțeles ca și scrisul istoric sau discursul istoriografic. În practica zilnică cuvântul „istorie” este folosit într-un registru mult mai larg, orice fenomen ce a decurs în timp, în orice domeniu și la orice scară având propria istorie.

scientific theories and philosophical trends, as well as the many changes from the society, history theory aims more than ever reconsidering history as a form of knowledge and historical status, reassessment methods research, discourse history, the relativity of knowledge "of what happened once", the notion of historical fact and last concepts and theories, time relations between history and social sciences.

The word *history* is likely to doubt for the general public, being himself in the centre of interrogation. For historian Neagu Djuvara, many of the definitions attributed to history, the most relevant is the one of Henri Marrou "knowledge and past human story". To Cornelius Castoriadis, history is a "record, research and critical reflection on past". On one hand, history is actually the living of a human group in a given space and some time on the other, compared description infinitesimals that an observer makes of that experience[5, p.12.

In German culture, without the success registered in advance was wanted the association of the German term *Geschichte* of the real past, the history, while *histoire*, French neologism taken through Latin from Greek, meant written history or historiography. The French have tried to eliminate possible confusion between real history and its scientific reflection in writing with capital letter (*Histoire*) of lived history and with a small letter written history (*histoire*). Moreover, the expression of specific historiography History's history of French will be used for this short exposure with the same meaning as historiography speech or writing history. In daily practice the word "history" is used in a register more broadly, any phenomenon which went over time in any area at any scale with its own history.

For the American philosopher Arthur C Danto, between lived history or real one (*History as Actuality*) and written history (*History Thought*) comes an

Pentru filosoful american Arthur C Danto, între istoria trăită sau reală (History as Actuality) și istoria scrisă (History Thought) se interpune un intermediar obligatoriu – urmele lăsate de istoria reală (History as Record), fără de care aceea realitate trăită nu ar fi fost cunoscută.

Statutul istoriei ca știință este pus sub semnul întrebării de către reprezentanții ai filosofiei critice a istoriei, precum Paul Veyne în lucrarea „Cum se scrie istoria?”, considerând că „istoria vorbește despre ceea ce nu se va vedea niciodată de două ori”, în timp ce „existența și cunoașterea nu se confundă”[10, p.9]. Prin esența ei istoria este cunoaștere prin documente, de aceea narațiunea istorică se plasează dincolo de orice documente, de vreme ce niciunul dintre ele nu poate fi evenimentul. Cu alte cuvinte, pentru Paul Veyne istoria numită de el însuși „fiica memoriei” este o istorie „mutilată” pentru că nu există obiectul de cercetare și instrumentarul adecvat unei științe veritabile.

Prin comparație cu ceea ce afirma autorul mai sus citat, nu putem să nu ne amintim de reacția de respingere a istoriei ca știință de către Aristotel. În faimosul pasaj din capitolul 9 al „Poeticii”, Aristotel afirma: „poezia este mai filosofică și are mai multă greutate decât istoria, căci poezia înfățișază mai degrabă universalul, iar istoria particularul. Prin universal înțeleg a atribui unui anume fel de om vorbe sau fapte potrivite, după legile verosimilității; către aceasta năzuiește poezia, adăugând nume proprii personajelor. Prin particular, înțeleg ce a făcut și ce a pățit Alcibiade, de pildă”[8, p.9.]. La 500 de ani după Aristotel, Lucian din Samosata, autorul primei lucrări sistematice despre istoriografie: *Cum se scrie istoria*, istoria încă era opusă poeziei, pledând pentru opere pe care Polibiu le îndepărta ulterior cu eticheta disprețuitoare de „Istorie tragică”.

Preocupat de problematica istoriografiei românești, în mare parte

obligatory intermediary – the traces left by real history (History as Record), without which that reality could not have been known.

History's status as a science is questioned by the representatives of history's critical philosophy, like Paul Veyne in the work „How is history written?”, considers that „history talks about we are not going to see twice”, while „existence and knowledge are not the same”[10, p.9]. through its essence history is knowledge through documents, as none of them can be the event. In other words for Paul Veyne his named history the „daughter of memory” is a “mutilated” history because there are no research objective and adequate instruments to a veritable science.

By comparison with what the author above affirmed, we cannot remember the rejection reaction of history as science by Aristotle. In the famous paragraph from chapter 9 of “Poetry”, Aristotle said: “poetry is more philosophic and is more important than history, as poetry shows the universal, and history the particular. By universal I understand to give a person words or facts according to the laws of truth-like; towards those is poetry going, giving names to the characters. By particular i understand what Alcibiade did.”[8, p.9.]. at 500 years after Aristotle, Lucian Samsosata, the author of the first systematic work about historiography: *How is history written*, history was the opposite of poetry, pleading for works that Polibiu will remove with a contemptuous etiquette as “Tragic history”.

Concerned about the issues of Romanian historiography, in large part altered by communist ideology, and historical discourse analysis "extra muros" Alexandru Zub noted that at present the most extensive dispute goes on land of epistemology, literature anticipating even in the title Query graphic sign of the need for reconsideration of the history written in its entirety: EH Carr and HI Marrou - *What is*

alterată de ideologia comunistă, dar și de analiza discursului istoric „extra muros”, Alexandru Zub remarcă faptul că în prezent cea mai vastă dispută se duce pe tărâmul epistemologiei, lucrări de referință anticipând chiar din titlu prin semnul grafic al interogației, nevoia de reconsiderare a istoriei scrise în ansamblul său: E. H. Carr și H. I. Marrou – *Ce este istoria?* Francis Fukuyama în *The End of History?* în 1989, pentru ca peste trei ani semnul întrebării să dispară din titlul sintezei [11, p.12].

Invitat să colaboreze la colecția „*Destins du monde*” menită să ilustreze preferințele „noii istorii”, Fernand Braudel afirmă la jumătatea secolului XX că aproape totul se cuvenea repus în chestiune, inclusiv limbajul, ceea ce implică deopotrivă teoria, observația factologică și comparatistă [2, p. 6].

Abordând relativitatea și limitele ei în istorie, Neagu Djuvara îi reproșează fostului său profesor Raymond Aron prudența în ceea ce privește aserțiunile sale despre imperfecțiunea inevitabilă a observatorului (istoricului) și a mijloacelor de cercetare, formulate în lucrarea *Introduction à la philosophie de l'histoire* din 1938. Istoricul român, pentru care lucrarea lui Aron este cea mai bună sinteză de filosofia istoriei, explică relativitatea fundamentală a sintezei rezultate din munca istoricului prin natura obiectului său de studiu – materialul istoric, care nu este stabil, nu e încremenit, ci în continuă mișcare. În opinia sa o istorie definitivă nu se poate scrie, drama istoricului constând în faptul că după două – trei generații viziunea asupra trecutului se schimbă pentru că apar noutăți în euristică, metodologie, schimbări ideologice printre istorici [5, p.5].

Familiarizat cu diferitele polemici care încearcă să rezolve ceea ce teoreticienii istoriei numesc „criza discursului istoric”, autorul formulează răspunsuri pertinente, argumentate, la obiecțiile privind obiectivitatea istoricului,

history? Francis Fukuyama în *The End of History?* în 1989, for over three years to question the title away from synthesis [11, p.12].

Invited to contribute to the collection “*Destins du monde*” preferences intended to illustrate the “new history”, Fernand Braudel said in the mid-twentieth century that almost everything is properly reinstated in question, including language, which involves both theory, factologic and comparative observation [2, p. 6].

Approaching the limits of relativity in history, Neagu Djuvara reproaches his former professor Raymond Aron the prudence regarding the assertions on the inevitable imperfection of the observer (the historian) and means of research, formulated in the paper *Introduction à la philosophie de l'histoire* from 1938. Romanian historian, for which Aron's work is the best summary of the history of philosophy, relativity explains basic synthesis resulting from the work history by its nature the object of study - historical material, which is not stable, not stone, but constantly moving. In his opinion a definitive history can not write, drama history consists in the fact that after two - three generations vision on the past changes that occur in news Heuristic, methodology, ideological changes among historians [5, p.5].

Familiar with the various polemics that attempt to resolve the history of what theorists call "crisis of historical discourse, the author makes the relevant answers, reasons, objections to the objectivity of history, causality and determinism in history, written history the ability to truthfully reflect the reality lived. Partisans opposed to determinism in history, N. Djuvara recognizes the importance of unpredictable occurrences, especially actions of exceptional individuality. Besides these arguments are actually made and the arguments of principle: the very purpose of history is to employ the quota, not the

cauzalitatea și determinismul în istorie, capacitatea istoriei scrise de a reflecta veridic realitatea trăită. Opunându-se partizanilor determinismului în istorie, N. Djuvara admite importanța întâmplărilor imprezibile, în special acțiuni ale unor individualități excepționale. Alături de aceste argumente de fapt sunt aduse și argumente de principiu: scopul însuși al istoriei este de a se îndeletnici cu contingența, nu de descoperirea unor constante și a unor necesități [5 p.38].

Pentru ca reflectarea scrisă a faptului istoric să fie, în conștiința istoricului, cât mai aproape de realitate, este propusă metoda *COUNTERFACTUAL CONDITION*, potrivit căreia convingerea se află la originea unei metode folosite deseori de istoric pentru a cântări și a înțelege mai bine ce s-ar fi întâmplat dacă actorii momentului ar fi luat hotărârea inversă sau oricum o altă hotărâre decât cea pe care au luat-o. Experiența în cazul istoriei este imposibilă, faptele nu se pot repeta, singurul substitut de experiență la dispoziția istoricului e această închipuire a ceea ce s-ar fi întâmplat dacă actorii istoriei ar fi acționat astfel. În realitate, fără să-și dea seama, se folosesc în continuare raționamentele de această natură în descrierea evenimentului în a căror desfășurare ar fi intervenit voința unor factori umani [5, p. 45].

Fapt istoric este considerat orice trăire considerată indispensabilă pentru înțelegerea unui moment din trecutul uman, o verigă necesară pentru ca un lanț de întâmplări să formeze o poveste inteligibilă. În ceea ce privește natura cunoștinței istorice: comprehensiune sau explicație, istoricul român împărtășește teoria școlii Heidegger – iene, promotoare a hermeneuticii existențiale, pentru care comprehensiunea este imediată și primordială prin intuiție. Explicația, adică relația cercetării științifice cu purul „dat” al faptelor și cu legile, nu poate fi decât un derivat. În concluzie istoria nu e inteligibilă

discovery of constant and of appropriate [5 p.38]..

So the the written reflection of the historic fact to be in the historian's conscience closer to reality, is proposed the *COUNTERFACTUAL CONDITION* method, according to which the belief is at the origin of a method very used by the historic to measure and understand better what would have happened if the actors of the moment would have taken the reverse decision or any other decision than the one they took. The experience in the case of history is impossible, the facts cannot repeat, the only substitute of experience is this imagine of what could have happened if the actors of history would have acted different. In reality, are used the rationalisms in describing the event in which development the human factors have intervened. [5, p. 45].

Historical fact is considered any experience deemed essential to an understanding of the human past, a link needed for a chain of events form a story intelligible. Regarding the nature of historical consciousness: understanding or explanation, the history of Romanian school theory shares Heidegger - Iene, a promoter hermeneutic existential, which is immediate and comprehension primary by intuition. Explanation, namely the relationship of scientific research with pure "given" the facts and laws, can only be a derivative. In conclusion, history is not intelligible except through psychological, direct communication with the other, not by logical reasoning that can only come later, as a control and not as a revelation by intuition. Explanation in history is due to fact that all cases are to be sought in the history of.

Intellectual honesty is the investigator's preferred concept of objectivity of history, as dictum *Sine ira et studio*. Distortion of historical fact, whatever its nature is the result of four to lie, identified there real history through

decât prin psihic, prin comunicarea directă cu celălalt, nu prin raționament logic care nu poate veni decât ulterior, ca un control și nu ca o descoperire prin intuiție. Explicația în istorie este cauzală pentru că orice fapt are cauze ce trebuie căutate în antecedentele lui.

Onestitatea intelectuală a cercetătorului este preferată conceptului de obiectivitate a istoricului, conform dictonului *Sine ira et studio*. Deformarea faptului istoric, indiferent de natura lui este rezultatul celor patru forme de a minși, identificate în *Există istorie adevărată* : prin fals (prezentarea unor fapte inexacte), prin omisiune (se ascunde o parte din faptele aflate), prin adăugarea unor fapte născocite celor reale, a patra formă, interpretarea voit eronată a unor fapte exacte.

Pentru a ilustra modul în care a fost scrisă istoria este necesară o scurtă prezentare a momentelor principale în istoriografie fără a cădea în capcana istoricismului.

2. Repere în evoluția discursului istoric între modernitate și postmodernitate

Gruparea istoricilor în școli, tendințe, curente, nu este lipsită de teme chiar dacă această taxonomie este adesea contestată. Fără a exclude ceea ce istoricii numesc istoriografia antică și medievală, vom insista asupra secolelor XIX – XX datorită complexității istoriei reale și a modului în care s-a realizat narațiunea istorică.

Secolul al-XIX-lea a fost adeseori definit ca un "secol al istoriei". Valabilă pentru prima sa jumătate îndeosebi, comparația este elocventă pentru importanța acordată cunoașterii trecutului.

Interesul pentru descifrarea trecutului s-a concretizat nu numai în apariția unei masive producții istoriografice, ci și în pătrunderea spiritului

false (inaccurate presentation of facts) by omission (to hide some of the facts available), by adding the facts make-up real, the fourth form, deliberately misleading interpretation of facts accurate. To illustrate how it was written history is a brief introduction to the key moments in the historiography without falling into the trap historicism.

2. Bench-marks in the evolution of historical discourse between modernity and post-modernity

The grouping of the historians in schools, trends, currents, it is not without reason even if this taxonomy is often contested. Without excluding what historians call ancient and medieval historiography, we will insist on the XIX – XX centuries thanks to the complexity of the real history and to the way in which the historic narrative has realised.

The XIX-th century has been often defined as "history's century". Valid especially for its first half, the comparison is illustrative for the importance accorded to the knowledge of the past.

The interest in deciphering the past has materialized not only in the apparition of a massive historiography production, but also in the penetration of the historic spirit in the most various domains of the cultural and political life. Without renouncing entirely some traditional trends, the historic writing will modify thus in accordance with the changes through which Europe passed: the French Revolution from 1789, the Napoleonic period, liberalism's affirmation and the gradual constitution of the national states.

Thus, under the influence of romanticism, the historiography suffered a visible modification, by paying attention to the national history. The historians, they themselves direct witnesses or actors involved in the development of the

istoric în domeniile cele mai variate ale vieții culturale și politice. Fără a renunța complet la unele tendințe tradiționale, scrisul istoric se va modifica astfel în funcție de mutațiile prin care a trecut Europa: revoluția franceză din 1789, perioada napoleoniană, afirmarea liberalismului și constituirea treptată a statelor naționale.

Astfel, sub influența romantismului, istoriografia a suferit o vizibilă modificare, prin atenția acordată istoriei naționale. Istoricii, ei înșiși martori direcți sau actori implicați în derularea faptului istoric, individualizează și idealizează trecutul, factorul rațional fiind înlocuit cu factorul emoțional, analiză critică cu imaginația [3, p.172]. Truda de arhivare a fost devansată de procesul amplu de mitizare a istoriei, prin scoaterea personajelor istorice din epoca lor, aparținând de cele mai multe ori timpului medieval, și atribuindu-le virtuți inexistente [1, p.54]. Sub influența istoriografiei franceze, reprezentată de Jules Michelet, Fr. Guizot, A. Thiers, și a conceptului de națiune în sens etnic, N. Bălcescu, în "Românii supt Mihai Voevod Viteazul" a creat unul dintre cele mai cunoscute mituri istorice din cultura română, "Mihai Viteazul", prin înzestrarea sa cu conștiința națională și transformarea în campion al unificării național - statale.

Spre deosebire de istoriografia franceză tributară romantismului, în spațiul german istoricii au acordat o mai mare atenție problemelor metodologice și atitudinii critice. Leopold von Ranke, spirit critic și erudit, în dorința de a descrie lucrurile "așa cum au fost ele în realitate", a asociat adevărata istorie cu documentele, în special documentele diplomatice, politice și militare. Adept al europocentrismului, a fost preocupat de istoria universală, considerată îndeosebi ca rezultat al evoluției popoarelor romanice și germanice.

Fără a realiza o ruptură completă cu prima jumătate a secolului al-XIX-lea,

historical fact, individualize and idealize the past, the rational element being replaced with the emotional one, the critical analysis with imagination [3, p.172]. The toil of archivist was surpassed by the ample process of the transformation in myth of the history, through the extract of the historic characters from their age, belonging mostly to medieval time, and alloying them non-existing virtues [1, p.54]. Under the influence of the French historiography, represented by Jules Michelet, Fr. Guizot, A. Thiers, and of the draft of nation in the ethical sense, N. Bălcescu, in "Romanians under Mihai the Brave Hospodar" has created one of the most popular historical myths from Romanian culture, "Mihai the Brave", through his endowment with the national conscience and the transformation in champion of the national unification-state.

In contrast with the French historiography dependent on the romanticism, in the German space the historians payed more attention on the methodological issues and critical attitude. Leopold von Ranke, critical spirit and a scholar, in the desire to describe the things "as they were in reality", associated the real history with the documents, especially the diplomatic documents, political and military. Advocate of the Euro-pocentrism, was concerned with the universal history, regarded especially as result of the development of the Romanic and Germanic nations.

Without realizing a complete break with the first half of the XIXth century, dominated by the romanticism, the second half of the century represented a total distinct picture in what represents the writing of the history, through the historical vision, method, the content of writings, the attitude towards the object of the history and its social mission. Under the influence of the French positivism of comtean type and the device of Leopold von Ranke: "All from the document nothing without it", Th.

dominată de romantism, a-II-a jumătate a veacului a reprezentat un tablou total diferit în ceea ce privește scrierea istoriei, prin concepția istorică, metodă, conținutul scrierilor, atitudinea față de obiectul istoriei și menirea ei socială. Sub influența pozitivismului francez de tip comtean și a devisei lui Leopold von Ranke: "Totul de la document nimic în afara lui", Th. Buckle, Fustel de Coulanges, J. Burckhardt, Th. Mommsen, Ch. Seignobos, A.D. Xenopol și Nicolae Iorga - ultimii doi în istoriografia română - au dorit o cunoaștere exactă a faptelor, prin supunerea documentelor unei critici riguroase. Invocându-l pe R. Descartes, Fustel de Coulanges afirma că "nu trebuie să credem decât ceea ce este demonstrat, convingerea în istorie nu se formează prin cuvântul magistrului, ci prin documente", "mai mult istoria nu este o artă, ea este o știință pură" [3, p.216]. Dorința de cunoaștere exhaustivă a surselor, l-a obligat pe istoric să-și limiteze cercetările la o anumită perioadă, la un anumit domeniu sau chiar la un anumit subiect.

Munca istoricului se profesionalizează, în comparație cu perioadă anterioară, dominată de oameni de cultură cu preocupări multiple, autodidacți în ceea ce privește istoria. Universitățile au transformat istoria într-un obiect de studiu separat, în paralel cu înființarea școlilor specializate pentru desăvârșirea pregătirii într-un anumit domeniu al istoriei sau cu intensificarea legăturilor dintre istorici.

Ceea ce școala critică a surprins mai puțin sau deloc în istoriografie - aspectele de viața economică, socială și chiar fenomenul cultural -, prin preocuparea pentru istoria politică, evenimentială, a realizat Școala franceză. Istoria mentalităților sau Nouă Istorie, numită în mod curent "Școala de la Annales", după numele revistei lansate de Lucien Febvre și Marc Bloch, în 15 ianuarie 1929 [7, p. 5].

Spre deosebire de "istoria istorizantă sau evenimentială" cum a fost caracterizată

Buckle, Fustel de Coulanges, J. Burckhardt, Th. Mommsen, Ch. Seignobos, A.D. Xenopol and Nicolae Iorga – the last two in the Romanian historiography – desired a more precise knowledge of the facts, through the submission of the documents to a rigorous critic. Appealing to R. Descartes, Fustel de Coulanges stated that "we don't have to believe only what is proved, the beliefs in the history doesn't form through the magistrate's word, but through documents", "more the history is not an art, it is a pure science" [3, p.216]. The desire of exhaustive knowledge of the sources, has obliged the historian to limit his search to a certain period, to a certain domain or even to a certain subject.

The work of the historian is professionalized, compared with the previous period, dominated by men of culture with multiple concerns, self-taught persons regarding the history.

The universities have transformed the history into a separate object to study, in parallel with the founding of the specialized schools for consummation of the preparation in a certain domain of the history or with the intensification of the connections between historians.

What the critical school overheard less or not at all in historiography – economic aspects of life, social and even the cultural phenomenon -, through the preoccupation for the political history, that one referring to the events, has realised the French School.

The history of the conception or The New History, commonly named "The School of Annales", after the name of the magazine launched by Lucien Febvre and Marc Bloch, in January 15, 1929 [7, p. 5].

Unlike "the event history" how it was characterised the positivist historiography, the global history proposed to be problematical and to deal with men. In this respect, L. Febvre stated in 1933, in the inaugural lesson from the Collège de France: "The history, science of the man,

istoriografia pozitivistă, istoria globală și-a propus să fie problematică și să se ocupe de oameni. În acest sens, L. Febvre afirma în 1933, în lecția inaugurală de la Collège de France: „Istoria, știință a omului, știință a trecutului uman și nu știință a lucrurilor sau a conceptelor... Îndatorirea istoricului este să regăsească oamenii care le-au trăit”. Un asemenea proiect ambițios, destinat să surprindă mentalitățile și viața cotidiană, a devenit realitate printr-o impresionantă cercetare inter și pluridisciplinară, în lungă durată, cu aportul geografiei, etnografiei, demografiei, economiei, sociologiei, antropologiei, psihologiei colective și lingvisticii. În anii de pionierat, L. Febvre deplângea faptul că „nu avem nicio istorie a iubirii, a morții, a milei, a cruzimii, a bucuriei” [4, p.424].

Matei Doggan, în lucrarea sa „Noile științe sociale”, afirma că istoria este una dintre zonele cele mai avantajate de înlănțuirile transdisciplinare, pentru că supremația istoriei politice a fost redusă printr-o serie de specialități: istoria socială, culturală, intelectuală. Prin folosirea disciplinelor exterioare amintite mai sus istoria pare să fi atins nivelul său maxim de inovare [6, p. 108].

Marc Bloch, P. Chaunu, M. Vovelle, R. Mandrou, J. Le Goff, G. Duby, E. Le Roy Ladurie, J. Delumeau și Fernand Braudel, au revoluționat, prin studiile lor despre structurile cotidianului și comportamentele colective, ceea ce istoria evenimentială, axată pe surprinderea faptelor politice și militare, a omis din câmpul său de investigație.

Autorul amplelor sinteze despre „Mediterrană și lumea mediteraneană în vremea lui Filip al-II-lea” și „Gramatica civilizațiilor”, Fernand Braudel definea cele trei paliere pe care se situa în concepția sa istoria: „La suprafață, o istorie evenimentială ce se înscrie în timpul scurt - o microistorie; la jumătate pantă - o istorie conjuncturală urmează un ritm mai larg și mai lent. Dincolo de acest recitativ al

science of the human past and not science of the things and notions... The historian's duty is to find again the people who have lived it”. Such an ambitious project, meant to surprise conceptions and daily life, has become reality through an impressive research inter and plural-disciplinary, in the long term, with the contribution of the geography, ethnology, demography, economy, sociology, anthropology, collective psychology and linguistics. In the pioneering years, L. Febvre deplored the fact that “we have no history of love, of death, of mercy, of cruelty, of joy” [4, p.424].

Matei Doggan, in his work „The new social sciences”, stated that the history is one of the most favoured zone by the concatenations, because the supremacy of the political history was reduced through a series of specialities: the social history, cultural, intellectual. Through the usage of the exterior discipline aforementioned the history seem to have reached its maximum level of innovation [6, p. 108].

Marc Bloch, P. Chaunu, M. Vovelle, R. Mandrou, J. Le Goff, G. Duby, E. Le Roy Ladurie, J. Delumeau and Fernand Braudel, have revolutionized, through their studies on the daily structures and the collective behaviour, centred upon the surprise of the political and military facts, have neglected from his field of investigation.

The author of the vast synthesis about “The Mediterranean and the Mediterranean world in the times of Filip the II-nd” and “The grammar of civilisations”, Fernand Braudel defined the three levels on which has situated in his opinion the history: “On the surface, an history which join in the short time, at half of slope – a situational history follows a rhythm more wider and more slower. Beyond this conjuncture recitative the structural or long term history, poses entire centuries” [10, p.112]. The history of the conceptions joins in this last level.

Ideology of the history by the inter

conjuncturii istoria structurală sau de durată lungă, pune în cauză secole întregi" [10, p.112]. Istoria mentalităților se înscrie în acest ultim palier.

Ideologizarea istoriei de către regimurile totalitare interbelice și postbelice a deformat în mod brutal atât interpretarea fenomene și perioade ale timpului istoric, cât și percepția la fel de falsă în rândurile opiniei publice. Longevitatea regimurilor comuniste a provocat o adevărată criză în istoriografie, prin punerea la zid a elementelor de obiectivitate și rescrierea istoriei prin prisma luptei de clasă și a inevitabilului triumf al comunismului în întreaga lume. În numele așa zisului egalitarism și al internaționalismului proletar, al cultului conducătorului au fost create mituri și utopii de care cu greu se debarasează nu numai generațiile educate în spiritul istoriei mistificate, dar și unii istorici care au făcut carieră prin istorii oficiale. A existat totuși în universități o deschidere a istoricilor veritabili față de studenți, prin cursurile prea puțin pervertite de marxism – leninism. Specialiștii recunosc existența unui decalaj istoriografic între ex statele comuniste și istoriografia occidentală, pentru a cărui depășire este necesară o reconstrucție a istoriei din temelii. Demitizarea istoriei, demers anevoios, a dobândit deja un statut respectat, istoricul Lucian Boia fiind un adevărat deschizător de școală istorică.

Revenind la tendințele actuale din Istoria istoriei, fără a se renunța la deschiderea promovată de Școala de la Anales, un interes major se manifestă pentru Istoria recentă, asociată cronologic cu Holocaustul, al doilea război mondial și cu regimurile comuniste. Istoricii utilizează alături de documente – în mare parte arhivele au fost redeschise – surse orale, deși a fost pusă în discuție imparțialitatea celor chestionați, martori sau subiecți ai evenimentelor abordate. Istoricul însuși se poate găsi într-una din ipostazele de:

war and post-war totalitarian regimes has distorted brutally both the interpretation phenomenon and periods of historical time, and the perception equally false in the lines of the public opinion. The longevity of the communist regimes has challenged a true crisis in historiography, through blaming the elements of the objectiveness and rewriting of the history through the angle of the class struggle and that of the inevitable triumph of communism in the entire world. On behalf of the so called egalitarianism and of proletarian internationalism, of the cult of the leader were created myths and utopia from which with difficulty get rid of them not only generations educated in the spirit of the history mystification, but also some historians that made career through official histories. Existed however in universities an opening of the authentic historians toward the students, through the lectures less pervertible of Marxism – Leninism. The experts recognize the existence of a historiographical difference between the former communist states and Western historiography, for whose overtaking is necessary a reconstruction of the history from basements. The historian Lucian Boia being a true opener of historical school.

Returning to the present tendencies from The history of the history, without renouncing to the opening promoted by the School of Anales, a major interest demonstrates for The latest history, chronologically associated with the Holocaust, the second World War and with the communist regimes. The historians utilize alongside the documents– most of the archives were reopened– oral sources, although was brought into question the fairness of the questioned ones, witnesses or subjects of the approached events. The historian can find himself in one of the situations of: protagonist, witness (assists from interior), observer (scans from the exterior the development of the facts) [9, p. 47].

A direction change have produced

protagonist, martor (asistă din interior), observator (scrutează din exterior desfășurarea faptelor) [9, p. 47].

O schimbare de direcție s-a produs în anii '80, de la istoria socială spre istoria mentalităților, de la istoria structurală la istoria vieții cotidiene, de la o macro istorie inspirată de științele sociale stimulată de antropologia culturală, schimbare ce denotă un dinamism aparte în evoluția istoriografiei [11, p. 23].

Se poate afirma astăzi, mai mult ca oricând, că istoriografia se reînnoiește pe seama extensiei, lărgirii orizontului epistemic, a sporului documentar în creștere exponențială, a înnoirii metodologice. „Istoricul e prin definiție un călător în timp și în spațiu, fiindcă rostul profesiei sale e să reconstituie devenirea umanității sub unghi cronotopic, să circumscrie spațiu – temporal fenomenologia istorică, asigurându-i o structură coerentă și rațională”, afirma Academicianul Alexandru Zub [12, p. 280].

in the 80s, from the social history to the history of conceptions, from the structural history to the history of daily life, from a macro history inspired by the social sciences stimulated by the cultural anthropology, change which denotes a special dynamism in the evolution of the historiography. [11, p. 23].

It can be said today, more than ever, that historiography is renewing on the extension expense, enlargement of the epistemic horizon, of the documentary spore in exponential increase, of methodologically renew. „The historian is through definition a traveler in time and space, because the sense of the profession is to reconstitute the formation of the humanity, to circumscribe spatial temporal the historical phenomenology, ensuring a coherently and rational structure”, stated the academician Alexandru Zub [12, p. 280].

BIBLIOGRAFIE

1. Antohi, Sorin - *Civitas imaginalis Istorie și utopie în cultura română*, Editura Polirom, Iași, 1999
2. Braudel, Fernand - *Structurile cotidianului. Posibilul și imposibilul, vol. I*, Editura Meridiane, București, 1984
3. Cristian, Vasile - *Istoriografie generală*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1979
4. Delumeau, Jean - *Frica în Occident (sec. XIV-XVIII). O cetate asediată*, Editura Meridiane, București, 1986
5. Djuvara, Neagu - *Există istorie adevărată? Despre relativitatea generală a istoriei. Eseu de epistemologie*, Editura Humanitas, București, 2004
6. Doggan, Matei; Pahre, Robert - *Noile științe sociale, interpretarea disciplinelor*, Editura Alternative, București, 1997

BIBLIOGRAPHY

1. Antohi, Sorin - *Civitas imaginalis History and utopia in Romanian culture*, Publishing house Polirom, Iași, 1999
2. Braudel, Fernand - *Daily structures. Possible and impossible, vol. I*, Publishing house Meridiane, Bucharest, 1984
3. Cristian, Vasile - *General Historiography*, Didactic and Pedagogic Publishing house, Bucharest, 1979
4. Delumeau, Jean - *Fear in the West (sec. XIV-XVIII). A besieged fortress*, Publishing house Meridiane, Bucharest, 1986
5. Djuvara, Neagu - *Is history real? About general relativity of history. Epistemology essay*, Publishing house Humanitas, Bucharest, 2004
6. Doggan, Matei; Pahre, Robert - *New social sciences, disciplines interpretation*, Publishing house Alternative, Bucharest,

7. Dușu, Alexandru - *Dimensiunea umană a istoriei*, Editura Meridiane, București, 1986
8. Finley, M. I. - *Uzul și abuzul de istorie. De la miturile grecilor la Levy Strauss, trecutul viu și prezentul iluminat*, Editura Arc, București, 2002
9. Soulet, Jean Francois - *Istoria imediată*, Editura Corint, București, 2000
10. Veyne, Paul - *Cum se scrie istoria*, Editura Meridiane, București, 1999
11. Zub, Alexandru - *Clio sub semnul interogației. Idei, sugestii, figuri*, Editura Polirom, Iași 2006
12. Zub, Alexandru - *Vasile Pârvan*, Editura Junimea, Iași, 1974
7. Dușu, Alexandru - *History's human dimension*, Publishing house Meridiane, Bucharest, 1986
8. Finley, M. I. - *History use and abuse. From Greek myths to Levy Strauss, live past and illuminated future*, Publishing house Arc, Bucharest, 2002
9. Soulet, Jean Francois - *immediate history*, Publishing house Corint, Bucharest, 2000
10. Veyne, Paul - *How is history written*, Publishing house Meridiane, Bucharest, 1999
11. Zub, Alexandru - *Clio under interrogation sign. Ides, suggestions, figures*, Publishing house Polirom, Iași 2006
12. Zub, Alexandru - *Vasile Pârvan*, Publishing house Junimea, Iași, 1974